

KRALJEVINA JUGOSLAVIJA

UPRAVA ZA ZAŠTITU

INDUSTRIJSKE SVOJINE

Klasa 51 (1)

Izdan 1. Maja 1930.

PATENTNI SPIS BR. 7033

Franz Kastyak, grad. muz. instr., Budapest—Ujpest, Mađarska.

Svirala za orgulje.

Prijava od 30. maja 1929.

Važi od 1. oktobra 1929.

Dosada upotrebljavane svirale za orgulje proizvođene su u vidu cevi, u koje se vazduh duva odozdo, koji je strujeći kroz cev ovu ostavljao na gornjem kraju. Ove svirale su imale nezgodu, da je kroz iste udvani vazduh prolazio velikom brzinom, usled čega su se iste, radi postizanja odgovarajuće jačine tona, morale proizvoditi u velikim dimenzijama. Usled ovoga su nastajali veliki troškovi oko proizvodnje i rasipanje materijala. Dalja nezgoda istih je, što su zauzimala veliki prostor i otežanim je transport. Sve ove nezgode se uklanjaju kod svirale za orgulje prema ovom pronalasku, pošto ista ima malu masu, zato može biti proizvođena po niskoj ceni, dalje što ista zauzima malo prostora i može se lako prenositi, pri čemu se sa istima može postići boja tona sviju instrumenata za duvanje i svih vrsta violina, kao sa takozvanim Bourdon-sviralama, upotrebljenim kod velikih orgulja.

Na priloženom nacrtu je predstavljeno primera radi šest oblika izvođenja predmeta pronalaska.

Suššina pronalaska sastoji se u tome što se svirala za orgulje proizvodi u obliku jednog sanduka, u mesto iz dugačkih cevi, kroz koje vazduh ne samo da prolazi, nego je prinuđen da u istom kruži. Ovim se ton u unutrašnjosti svirala znatno pojačava, tako da i kod mnogo manjih razmera svirale, može biti postignuta ista jačina tona, kao kod dosadašnjih, u vidu cevi, svirala za orgulje.

Na nacrtu označava *a* otvor za duvanje u sviralu, *b* jezgro svirale, *c* organ svirale u vidu podbratka, *f* otvor za izlazak vazduha i *d* pred otvorom *f* raspoređen jezičak za glas, koji je izvijen iz zida sanduka svirale. Savijanjem jezičaka unutra ili spolje može biti regulisana dubina ili visina tona. Kod oblika izvođenja prema sl. 1—3 je sanduk za sviralu u vidu jačeta i priključuje se na isti cevasti dodatak *j*, snabdeven otvorom za duvanje *a*. Kod oblika izvođenja prema sl. 1 je prema jezgru *b* na drugom kraju sanduka svirale obrazovan cevasti dodatak *k*, koji je zatvoren poklopcem *h* ili pak zatvaračem. Kroz otvor *a* udvani vazduh napušta, pošto je cirkulisao u unutrašnjosti sanduka svirale, sviralin sanduk kod dela *c* isto tako kao kod dosadanih pokrivenih Bourdon-svirala. Uvlačenjem i izvlačenjem poklopcu ili zatvarača *h* koji zatvara cevasti dodatak *k* može biti svirala podešavana. Svirala može biti proizvođena i bez jezgra *b* sa većom jačinom sandučnog zida, u kome se slučaju dobiva pravo occurino-zvučanje. Takva jedna oko 21 cm široka i 30 cm visoka svirala zamenjuje 125 cm visoku 8' Bourdon-sviralu, jedna 32/42 cm velika svirala pak zamenjuje 16' Bourdon-sviralu. Kod oblika izvođenja prema sl. 2 napušta, sviralu vazduh udvan kroz otvor *a* pošto je u istoj kružio, kroz otvor *f*. Kod oblika izvođenja prema sl. 3 je u unutrašnjosti sanduka obrazovan kanal *g* i vazduh se kreće u istom *u* krugu, a napušta sviralu

kroz otvor *f*. Kod oblika izvođenja prema sl. 4 je u unutrašnjosti sanduka raspoređen razdvojni zid *i*, koji deli unutrašnji prostor svirale u dva dela, u kojim delovima vazduh struji u suprotnom pravcu. Kod oblika izvođenja prema sl. 4 proširuje se gornji deo sanduka svirale u vidu levka i u jednom uglu ovog proširenog dela je raspoređen izlazni otvor *f* i jezik za podešavanje glasa *d*. Kroz otvor *a* uduvani vazduh daje, usled proširenja sandučnog prostora, zvuku odgovarajuću jačinu i boju. Najzad je kod oblika izvođenja prema sl. 6 obrazovan prostor, u podužnom preseku jajastog oblika, u unutrašnjosti sanduka svirale, u koji se kroz otvor *a* duva vazduh, koji kružeći u unutrašnjosti šupljine izlazi kroz otvor *f*.

Kod svih ovih oblika izvođenja može visina, širina i jačina sviralnog sanduka biti menjana odgovarajući potrebi, čime se od slučaja do slučaja dobije druga jačina zvuka i broja tona. Ove svirale imaju još preimućstvo, da u njih ne može lako prodrati prašina, kao kod gore otvorenih svirala na orguljama tako, da ove mogu biti lakše održavane čiste i imaju trajanje i svoju podešenost duže zadržavanju nego dosadašnje svirale za orgulje.

Patentni zahtevi:

1. Svirala za orgulje naznačena time, što je ista obrazovana u obliku jednog sanduka, u kome je vazduh prinuđen da kruži.

2. Svirala za orgulje po zahtevu 1, naznačena time, što je sviralin sanduk izveden u obliku jajeta i na ovaj jajast oblik

se priključuje cevasti dodatak sa otvorom za duvanje.

3. Svirala za orgulje po zahtevu 1—2, naznačena time, što je svirala u vidu jajeta prema jezgru snabdevena cevastim dodatkom za podešavanje glasa, koji se zatvara pomoću pomerljivog zatvarača ili poklopca.

4. Svirala za orgulje po zahtevu 1—3, naznačena time, što je u unutrašnjosti jajastog sanduka raspoređen kanal, koji služi za vođenje vazduha.

5. Svirala za orgulje po zahtevu 1—4, naznačena time, što je otvor za izlazak vazduha odnosno za podešavanje glasa raspoređen pored cevastog dodatka snabdevenog otvorom za duvanje u sviralu i radi delimičnog zatvaranja istog ima pomerljivi jezičak za podešavanje glasa izvijen iz sandučnog zida.

6. Svirala za orgulje po zahtevu 1—5, naznačena time, što se kraj sviralinog sanduka, koji leži prema otvoru za duvanje u sviralu, proširuje u vidu levka i što je u jednom uglu ovog proširenog dela raspoređen izlazni otvor odnosno otvor za podešavanje glasa i jezičak za podešavanje glasa.

7. Svirala za orgulje po zahtevu 1—6, naznačena time, što je u unutrašnjosti sanduka svirale raspoređen razdvojni zid, koji deli šupljinu sanduka u dva prostora, u kojima vazduh struji u dva suprotna pravca.

8. Svirala za orgulje po zahtevu 1—7, naznačena time, što sviralin sanduk ima oblik pravouglog paralelopipeda, a u unutrašnjosti je u podužnom preseku izvedena šupljina u vidu jajeta.

